

Odlok je imel očividni namen, braniti mestne hranilnice proti hranilnim in posojilnim zadrugam in neutajljivo svrhu, obtežiti učiteljstvu potrebno in uspešno udeležbo na njih upravi,

Znano je tudi še, da so l. 1906, kakor hitro je bil ta odlok prišel v splošno znanje, češki in nemški agrarni poslanci interpelirali vlado zaradi tega odloka, posebno posl. Zazvorka in drugovi s češke strani in posl. Kasper, Peschka in drugi z nemške strani; tako je bilo preporno vprašanje, da bi se učiteljstvu ne obteževalo udeležbe na upravni samopomožnih zadrug, še pred zaključenjem državnega zbora ugodno rešeno z odgovorom naučnega ministra na gori navedeno interpelacijo.

Ta odgovor je za vse naše kroge tako zanimiv, da se prav nič ne razmišljamo podati ga doslovno ter pristaviti koncem tega članka še par pripomenj v pojasnilo.

Minister je odgovoril doslovno:

„Resnica je, da je ta odlok (z dne 29. marca 1906, št. 14.166) izdal deželni šolski svet, nima pa nikakor onega pomena, ki mu ga javnost pripisuje zaradi napačnega razumevanja. Pravi namen tega odloka je bil vendar ta, da bi se učiteljstvo z nalogami in svrhami hranilnih in posojilnih zadrug natančneje seznanilo ter da bi se mu dalo pouk o takih slučajih, v katerih bi ga njegova zadruga delovnost mogla vplesti v lokalne in strankarske prepire, pred čemer treba učiteljstvo varovati v interesu stanovskega ugleda. — Naj se torej to nikakor ne smatra za oviranje, ako se priporoča previdnost z ozirom na razne, posebne razmere. — Zagotavljam pa gospode interpelante, da ostaja naučno ministrstvo še nadalje na stališču, da je izdatna in uspešna podpora tako blagodejno delujočih hranilnih in posojilnih zadrug od strani učiteljstva samo potrebna in da si je treba te podpore želeči ter da posebno proti uporabi učiteljskih oseb kot knjigovodij in blagajnikov ni nikakega načelnega ugovora in to tem manj, ker bi, kakor mi je sporočilo ministrstvo notranjih stvari z noto dne 13. oktobra 1906, št. 40.873, tudi s stališča interesov za institucijo hranilnic z ozirom na popolnoma različne svrhe obeh, le zaradi popolnega razumevanja razmer mogel nastati nazor, da bi podpiranje splošno gospodarskega združništva in hranilništva, brez katerega bi prejšnje ne bilo mogoče, bilo smatrano kot proti občinskim hranilnicam naperjena agitacija. — Ako pa si je deželni šolski svet s tem odlokom nameraval obvarovati odločilno pravico o tem, je li tako upotrebljene učiteljskih oseb pristupno, se pač s stališča kompetentnosti ne da nič ugovarjati. — Ta odlok pa se naravno ne more razumeti tako, kakor da bi si deželni šolski svet pridržal pravico o tem, ali smejo učitelji sploh sprejemati take postranske službe, ker bi bil s tem prekoračen predpis § 35. zakona z dne 19. decembra 1875, št. 86 d. z., ki ne pozna takega prehodnega dovoljenja. hotelo se je marveč s tem, da se je ustanovila dolžnost, javiti to šolskemu oblastvu, dati temu tudi zmožnost v takih slučajih, kakršne navaja § 35., poslužiti se svoje pravice poznejše prepovedi. — Dal sem tudi deželnemu šolskemu svetu navod, da bi, izdajajoč izvrševalno naredbo k § 126. defin. šolskega in učnega reda, to naziranje tudi jasno izrazil ter mu obenem odredil, naj z ozirom na potrebno podporo hranilnih in posojilnih zadrug, uvažujoč o pristupnosti take postranske službe, ravna z največjo in kar najdlje idočo blagonaklonjenostjo. — S tem sem, kakor upam, ustregel prizadevanjem gg. interpelantov, s katerimi se glede blagodarnosti delovanja Rajfajzenskih posojilnic popolnoma strinjam.“

Tako se glasi doslovno dolgo pričakovani odgovor vlade v življenskem vprašanju samopomožnega združništva, in čeprav si je minister na vse načine prizadeval, da bi s skrbno obzir-

nostjo na deželni šolski svet rešil sporno vprašanje, smo vendar s tem odgovorom popolnoma zadovoljni, zakaj hoteli niso drugEGA kakor to, da bi se učiteljstvu ne branilo, udeleževati se samopomožnih zadrug, kakor je se v nekaterih krajnih šolskih svetih, ki jih na ta ministrov odgovor izrečno opozarjamo, ta odlok tolmačil, da namreč učitelj ne sme sodelovati v upravi, ako mu deželni šolski svet na njegovo prošnjo prej tega ni dovolil.

Minister se izrečno sklicuje na to, da § 35. zakona z dne 19. decembra 1875, št. 86 d. z., takega predhodnega dovoljenja (in na predhodni je naglas) ne pozna, ampak da se da predpostavljenu šolskemu oblastvu z navadno prijavo, da je učitelj prevzel pri samopomožni zadrugi funkcijo, možnost, da bi moglo s poznejšo prepovedjo ustaviti to sodelovanje.

In kdaj more biti dana taka poznejša prepoved? Očividno šele takrat, ako bi zaradi lokalnih strankarskih prepиров, kakor je minister rekel, trpel stanovski ugled, ali ako bi celo pouk in izvrševanje učiteljskih dolžnosti bilo oškodovano, pa ne prej in tudi to po temeljitem preiskovanju stvari, tako da ta prepoved ne more biti nikdar samo gola administrativna in samovoljna odredba, ampak sme biti izdana šele, ko je bilo dokazano, da so nastale določene in moteče zapreke.

Učiteljstvo ni torej prisiljeno prositi, naj se mu dovoli sodelovati pri upravi samopomož, njih zadrug in še posebno hranilnih in posojilnih zadrug, marveč more na prosto prijaviti, da mu je pripadla ta ali ona izvrševalna funkcija v zadrugi upravi, kar vzame deželni šolski svet samo na znanje.

Nam se zdi, da je to dovolj in da mora biti priznано kot korektno, ako se bodo dajale te prijave potom okrajnih šolskih svetov, ki gotovo dobe v rešitev naučnega ministra naredbo o udeležbi učiteljstva pri upravi samopomožnih kmetijskih zadrug.

To dajemo za sedaj na znanje vsem načelstvom naših hranilnic in posojilnic, ki jih prosimo, da bi nam poročala o slučajih, v katerih bi se bilo postopalo proti načelom, izraženim v ministrovem odgovoru. Učiteljstvo pa se naj z vso vnemo primere delovanja v združništvu!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje v četrtek, dne 2. maja t. l., v Podbrezjah ob pol treh popoldne v ondotnem šolskem poslopju. Vzpored: 1. Predsednikov pozdrav. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajničarke. 4. Slučajnosti. 5. Volitev novega odbora. 6. Po zborovanju predavanje g. Makso Pirnata, c. kr. gimnazijskega profesorja, o uporabi črtic iz življenja naših pesnikov in pisateljev pri jezikovnem pouku. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja bo imelo občni zbor 16. maja 1907 ob 9. uri zjutraj v šoli na Uencu s sledečim vzporedom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Šola in kmetijstvo s posebnim ozirom na sedanje socialne razmere. — Poroča g. Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe. 5. Kako naj ravna učitelj, da si pri ljudstvu pridobi ugled? Referent g. M. Kabaj. 6. Volitev novega odbora. 7. Volitev delegatov za občni zbor „Zaveze“. 8. Nasveti. Gosti dobro došli! Voz iz Logatec in Starega trga je na razpolago. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj priredi svoj redni letni občni zbor v Postojni v šoli dne 2. maja t. l. popoldne ob 2. uri s sledečim vzporedom: 1. Nagovor predsednikov; 2. poročilo tajnikovo; 3. poročilo blagajnikovo; 4. volitev novega odbora; 5. volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje; 6. samostalni nasveti. Poleg tega predava

tovariš Horvat „O pouku v oddelkih.“ Končno svoboden razgovor o skupnem referatu za okrajno učiteljsko skupščino. — K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 2. maja v Dobropoljah. Vzpored: 1. Ob devetih dopoldne nastop tov. Primožiča na domači šoli. 2. Popoldne ob dveh poročja isti tovariš o konferenčni temi: „Kako si ustvari in ohrani učitelj potrebno avtoriteto?“ Za to snov naj se pripravijo po možnosti tudi drugi tovariši in tovarišice, da bo referat tem popolnejši.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za polt. okraj Ljutomer priredi dne 2. maja izlet v Malo Nedeljo. Zborovanje se vrši ob 1/2 11. uri v šoli po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. „Zgodovina Male Nedelje“, poročja g. Ovahte. 4. Razgovor o načinu naročitve „Učit. Tovariša“ in o pristopu k „Učit. tisk. društvu“. 5. Slučajnosti.

K številni udeležbi vabi tudi cenj. tovarišice in tovariše sosednih okrajev odbor.

Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo dne 11. aprila v Ljutomeru svoje mesečno zborovanje.

I. Predsednik Ivan Tomažič pozdravi navzoče tovariše in tovarišice, gosta g. nadučitelja Mihaliča od Sv. Jurja in poudarja nujno potrebo rednega obiska naših mesečnih sestankov, zlasti v tem burnem času, ki ga je izzvala ustanovitev „Narodne stranke“ in pa bližajoče se volitve in si je učiteljstvo zaradi svojega naprednega mišljenja, pridobilo toliko sovražnikov. Učiteljska zborovanja naj bi bila nekako ognjišče, kjer bi se zbirali vsi tovariši in tovarišice in se pogovorili, kako imamo skupno in posamezno nastopati, da bo v čast in napredek učiteljstvu. Torej proč z brezbriznostjo, — na delo!

II. Dopisi. a) Dopis od „Zaveze“, glede predloga g. Grmka, ki ga je stavil na „Zavezinem“ zborovanju v Šoštajnu, da se pošilja „Učiteljski Tovariš“ brezplačno, a zato poviša letnina. Določi se g. Robiča, da o tej zadevi pri prihodnjem zborovanju natančneje poroča. b) Vabilo „Učiteljskega tiskovnega društva v Ljubljani“, da pristopi ljut. učiteljsko društvo vsaj z enim deležem. Tajnik Čeh obljubi, da prouči do prihodnjega zborovanja, na kak način bi se to doseglo. c) Vabilo h koncertu ormoškega učiteljskega kvinteta.

III. Ravnatelj Robič poroča o delovanju v okrajnem šolskem svetu za čas od 6. septembra 1905 do danes.

Poročilo je obsegalo sledeče točke: 1. Novi okrajni šolski svet za VII. opravilno dobo. 2. Imenovanje novih krajnih šolskih ogledov. 3. Otvoritev nove šole v Volčji vasi. 4. Nameščenje učiteljstva. 5. Predlogi za starostne doklade. 6. Inšpekcijska poročila. 7. Disciplinarne zadeve. 8. Nove glavne počitnice. 9. Pregledovanje šolskih računov. 10. Obravnava šolskih zamud. 11. Statistika ljudskih šol v ljutomerskem šolskem okraju na podlagi novih tabel I.—VII.

Predsednik se zahvali g. Robiču za obširno poročilo, kakor tudi, da je tako vestno zastopal v okr. šolskem svetu učiteljstvo našega okraja.

IV. Nasveti in želje. Predsednik poudarja, da podpira učiteljstvo gmotno in dejansko vsa narodna društva, zato tudi učiteljstvo lahko apelira, da pristopijo neučitelji k našemu društvu kot podporni člani. Sklene se razposlati vabila učiteljstvu naklonjenim osebam.

Po daljši debati se odloči društvo prirediti majniški izlet k Mali Nedelji na dan 2. maja. Povabi se k udeležbi tudi sosednja učiteljska društva. Na snidenje v lepem mesecu maju v prijaznih Slovenskih goricah.

Savinsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. aprila na Gomilskem. Zborovanja se je udeležila večina udov. Društvo je pristopilo z enim deležem k „Hranilnici in posojilnici učit. konvikta“. Sklenilo se je tudi, pristopiti z enim deležem k „Učiteljskemu tisk. društvu“ kakor hitro bo za to potrebna vsota v blagajnici K stroškom za prireditev učit. shoda v Gradcu je prispevalo društvo 20 K. Daljese sklene, da bodi „Učit. Tov.“ vsak sam zase plačnik. Ako bi se društvena udnina povišala za celih 8 K, bi lahko društvo izgubilo marsikaterega uda, drugi bi se odtegavali zborovanjem itd. Naglašalo se pa je, da bodi „Učit. Tov.“ vsak zvest naročnik in točen plačnik. Gdč. Škrbine predlaga, da se uvedejo po naših šolah Schreinerjeve čitanke mesto

sedanjega družega, tretjega in četrtega berila. Ker na Štajerskem te čitanke sploh niso uvedene, se naprosi gospodično, da prihodnjič kaj več o njih poroča. Pri volitvi odbora so bili izvoljeni: predsednikom Rudolf Vrabl, podpredsednikom Ivan Zotter, tajnikom Ivan Jakše in blagajnikom Srečko Pečar.

Prihodnje zborovanje se vrši v drugi polovici majnika na Gomilskem. Predavala bosta tov. Marschitz o domovinoznanstvu in I. Jakše o Gregorčiču.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 2. maja ob 10. dopoldne. Vzpored: 1. Volitev novega odbora. 2. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 3. Poročila društvenih funkcionarjev. 4. Dopisi, došli od „Zaveze“, „Zveze“ in od „Lehrerbunda“, ki čakajo nujne in stvarne rešitve. 5. Pregled društvenih članov. 6. Pogovor o nekaterih stanovskih stvareh z ozirom na bližajoče se volitve. 7. Predlogi, nasveti itd.

Cenjene društvenice in društveniki! Podvizajte se! Časi so resni in ne trpe ne lahkomišelnosti ne neopravičene zamude. Pridite, da izpregovorimo v obilnem številu stvarna mnenja na polju šolskega prosvetljevanja, a da si tudi pogledamo v obraz tovariši složni v dolini solzni. Avguštin Požegar, t. č. načelnik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima svoje prihodnje redno zborovanje v nedeljo, dne 5. maja t. l., v novi šoli v Globokem. Zborovanje se prične ob 11. uri dopoldne ter se vrši po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi, društvene zadeve in razni nasveti. 3. Razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih.

Zaradi kosila naj javi vsaka šola število svojih udeležencev tov. Tominceu najdalje do 2. maja. Društveniki iz sevniskega okraja se lahko peljejo z drugim vlakom. Ako želijo na kolo-dvoru voz. (peš l uro), naj se obrnejo istotako na tov. Tomincea. V slučaju jako slabega vremena se vrši zborovanje v Brežicah, o čemur pa bi se šolska vodstva še posebej obvestila po dopisnicah. K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno odbor.

Književnost in umetnost.

Jamski odmevi. Zbirka rudarskih pesmi za moške zборе. Spesnil: Jožef Zazula, uglašil Danilo Fajgelj. Zbirka obsega 9 moških zborov: 6 mašnih, rudarsko koračnico, eno rudarsko pesem in eno žalostinko. O besedilu samem ni mnogo reči. Omenili bi le, da se nam ne zdi posrečena prestava rudarskega pozdrava „Glück auf!“ v „Uspešno bilo!“ Uverjeni smo, da se pozdrav ne bi in ne bo udomačil, ker je predolg in premalo markanten. Pri vseh pesmih ne najdemo niti enega krepkega konca, kar težko občutijo sosebno skladatelji, ki jim tako dvozložne končne besede delajo dokaj preglavice; zato se, a ne po krivdi skladatelja, končujejo vse pred nami ležeče pesmi po isti šabloni.

G. Danilo Fajgelj je tu ustvaril 9 pesmi, ki jim sam najbrže ne pripisuje posebne vrednosti. Zibljejo se na nivoju navadnega. Sicer pa je storil skladatelj to hotoma, misleč pri tem na pevce, ki so srednje izvežbani in glasbeno manj izobraženi. Od mašnih pesmi ugajajo nam najbolj 1., 4. in 5. Pri drugi bi si želeli po repetitiji iz 3. v 4. takt milejšega postopa. Pevcem bo ugajala 4. najbolj. Koračnica je sveže zasnovana. Tekst le je kriv, da pridejo mestoma mučne pavze in prazni konci. Trio je prav lep. Tudi coda je efektna. „Rudarska“ je lahka in čedna pesmica, le konec nam se zdi spričo besedila preveč cerkven. „Žalostinka“ bo rudarjem zaradi res lepega napeva gotovo dobro došla.

Kakor rečeno, te pesmi niso pojav v našem muzikalnem svetu, ki bo zbudil posebno pozornost, vendar pa bodo te pesmi gotovim krogom, katerim so namenjene, dobro in s pridom služile. Gosp. Fajgelj je znan in priznan skladatelj, zato je njegov stavek pravilen in je tudi melodičen. On ne hlasta po efektih ter ustvarja preprosto in prikupljivo.

Cena je čudno nizka. 50 h je vsota, ki se nam zdi za zbirko pesmi prenizka, zato smo tudi prepričani, da g. Zazuli, ki je zbirko založil, nje razprodaja ne bo delala preveč skrbi. Kamnotisk, ki je zelo ličen, je oskrbela „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Zbirko tedaj vsakomur toplo priporočamo!

E. A.